ଅଧ୍ୟାୟ 5

ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଓ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ସାମାଜିକ ତଥା ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ନିମିତ୍ତ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ (ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍) ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ବିଷୟ ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ ନୀତିରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଅଡିଟ୍, ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧାର ସମୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏବାବଦରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୀକ୍ଷା ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

- *ଯଦିଓ, ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ହକ୍‌ଦାର ଥିଲେ, ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା । କେବଳ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ଦିଆଯାଉଥିଲା ।*

- *2,208 ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରକୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ବିସ୍ଥାପନ ପରେ ମଧ୍ୟ 176.51 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।*

- *ଚାରିଟି ପ୍ରକଳ୍ପରେ, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେତୁ ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା 2,390 ପରିବାରଙ୍କୁ 5 ରୁ 60 ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା ।*

- *ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପରେ, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ ସୁବିଧା ପାଇବାରେ ଯୋଗ୍ୟ ଥିବା 1,915 ପରିବାରଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ଠାରୁ କମ୍ ହାରରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ 10.28 କୋଟି ଟଙ୍କା କମ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।*

- *ପୁନର୍ବାସ ଓ ଥଇଥାନ କଲୋନୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ସବୁଦିନିଆ ରାସ୍ତା, ଜଳ ନିଷ୍କାସନ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶୌଚାଳୟ, ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ସର୍ବସାଧାରଣ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭଳି ମୌଳିକ ସୁବିଧାର ଅଭାବ ଥିଲା ।*

ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 3, 'ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରକୁ' ଏକ ପରିବାର ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ ଯାହାର ଜମି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଛି । ଏଥିରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମିର ମାଲିକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ପରିବାର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଯାହାର ଜୀବିକା ମୁଖ୍ୟତଃ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । କୌଣସି ପରିବାରକୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେତୁ, ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ଏବଂ ପୁନଃଥଇଥାନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲେ, ତାହାକୁ ଏହି ଅଧିନିୟମରେ 'ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର' ଭାବେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଏ ।

5.1 ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା

5.1.1 ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ 2013 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 19 (2) ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେତୁ ପ୍ରଭାବିତ ତଥା ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ନାମ ଦର୍ଶାଇ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଯୋଜନାର ଏକ ସାରାଂଶ ପ୍ରକାଶ କରିବେ । ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 31 ଅନୁଯାୟୀ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ପାଇଁ ଅଧିନିୟମର ଦ୍ୱିତୀୟ ସୂଚୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଜମି, ବାର୍ଷିକ କିମ୍ବା ରୋଜଗାର, ଜୀବନ ନିର୍ବାହ ଅନୁଦାନ[52] ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅଧିନିୟମର ଦ୍ୱିତୀୟ ସୂଚୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ, ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ରାଜ୍ୟ ଆଇନ୍ କିମ୍ବା ଏକ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ ନୀତି, ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରେ, ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ଏହିପରି ଉଚ୍ଚ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ ସୁବିଧା ପାଇବା ପାଇଁ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଚୟନ କରିପାରିବେ ।

5.1.2 ଓଡ଼ିଶା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ନୀତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଓଡ଼ିଶା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ (ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି), 2006 ରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପ୍ରକଳ୍ପର ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ପାଇଁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ଅଛି । ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ 2013 ପରି ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି 2006 ଅଧିନରେ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ହକ୍‌ଦାର ନୁହଁନ୍ତି । ତଥାପି, ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି, 2006 ଅନୁସାରେ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ/ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଏବଂ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର, ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ହକ୍‌ଦାର । ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍, 2006 ର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତି ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ପାଇକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚକାଙ୍କ ଆଧାରରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନର ସଂଶୋଧନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି ନୀତି 2006 ର ଧାରା 9 ଓଡ଼ିଶା ଜମି ଜବରଦଖଲ ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମ, 1972ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଜମି ଜବର ଦଖଲକାରୀ ପରିବାର ଯିଏ ଭୂମିହୀନ[53] କିମ୍ବା ଗୃହହୀନ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ଅତିକମରେ ଅନଧିକୃତ ଦଖଲ ଜମିକୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ବିଜ୍ଞପ୍ତିର 10 ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ନିରବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ଦଖଲ କରୁଥିବେ, ତାଙ୍କୁ ସମାନ ବର୍ଗର ଜମିର କ୍ଷତିପୂରଣ ସମକକ୍ଷ ଏକ୍ସଗ୍ରାସିଆ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ 2013 ଅନୁଯାୟୀ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁମୋଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା **ଚାର୍ଟ 5.1** ରେ ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଇଛି ।

---

[52] ବିସ୍ଥାପିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାସଗୃହ ବ୍ୟବସ୍ଥା; ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମି ବଦଳରେ ଜମି; ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ବାର୍ଷିକୀ କିମ୍ବା ରୋଜଗାର ଚୟନ; ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବର୍ଷେ ପାଇଁ ସହାୟକ ଅନୁଦାନ; ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ; କାରିଗର, କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ କିମ୍ବା କେତେକ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଏକକାଳୀନ ଅନୁଦାନ; ଜଳସେଚନ/ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାଛଧରିବା ଅଧିକାର; ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରକୁ ଏକକାଳୀନ ପୁନଃଥଇଥାନ ଭତ୍ତା ଏବଂ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ଫିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି

[53] 'ଭୂମିହୀନ' ଅର୍ଥ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାର ଜମିର ସମୁଦାୟ ପରିମାଣ, ଘରବାରୀ ଜମିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ, ତାଙ୍କ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଜମି ସହିତ, ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାଧାରଣ ମେସ୍‌ରେ ରହୁଛନ୍ତି, ଗୋଟିଏ ମାନକ ଏକରରୁ କମ୍ ଏବଂ ଯାହାର ମୋଟ ବାର୍ଷିକ ଆୟ, ତାଙ୍କ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ସହ ଯେଉଁମାନେ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ରହୁଛନ୍ତି, ଯାହାଫଳରେ ରୋଜଗାର, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ

ଚାର୍ଟ 5.1: ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

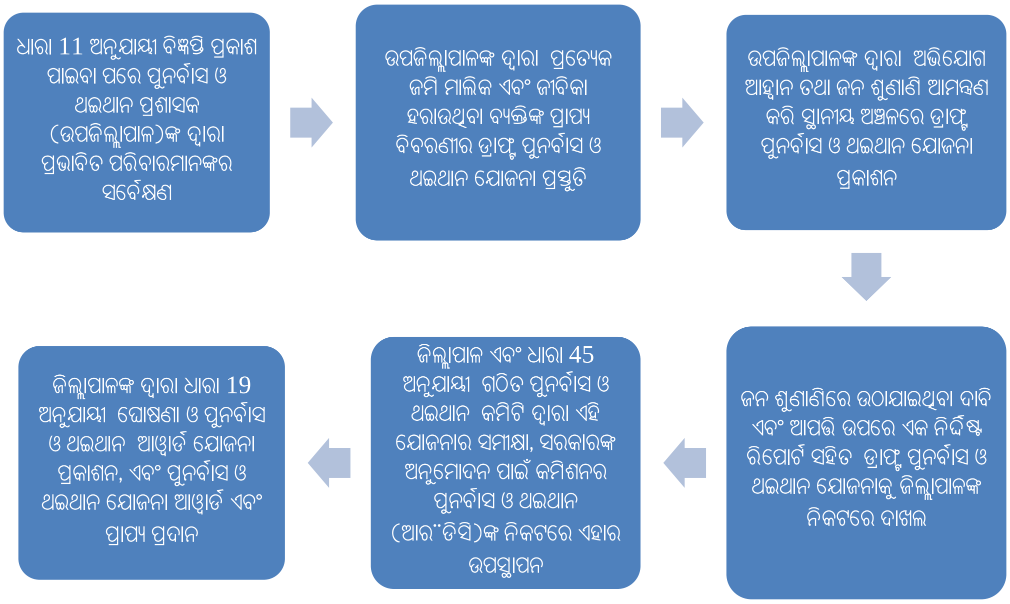

5.2 ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧାର ଅନୁମୋଦନ

ଅଡିଟ୍, 2017-18 ରୁ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାରେ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ହୋଇଥିବା 315 ଟି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ମାମଲାର ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ 200 ଟି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ମାମଲାରେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ, ନଭେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା 3,072.088 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏସ୍ଆଇଏ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ଅଡିଟକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନା ଅନୁସାରେ ଉପରୋକ୍ତ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେତୁ 14,563 ପରିବାର ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ 786 ପରିବାର ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲା / ପ୍ରକଳ୍ପ ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ **ସାରଣୀ 5.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 5.1: ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେତୁ ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର

ଜିଲ୍ଲା	ୟୁନିଟ୍	ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରିମାଣ (ଏକରରେ)	ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରର ସଂଖ୍ୟା	ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା
କଳାହାଣ୍ଡି	ଏସ୍ଏଲଏଓ, ଆର୍ଆଇପି	7.660	50	-
କେଉଁଝର	ଏଲ୍ଏଓ, କେଉଁଝର	4.715	518	-
	ଏସ୍ଏଲଏଓ, ଡିପିଆର୍ଏଲ୍	11.050	1,242	-
	ପିଡି, ଆର୍ଆଣ୍ଡଆର୍, କେଆଇପି	546.113	919	83
କୋରାପୁଟ	ଏଲଏଓ, କୋରାପୁଟ	14.310	23	-
	ଏସ୍ଏଲଏଓ, ଆଣ୍ଡ ଆର୍ଆର୍ଓ, ଟିଏମ୍ଆଇପି	195.690	516	117
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	ଏଲଏଓ, ମୟୁରଭଞ୍ଜ	8.23	175	-
	ପିଡି, ଆର୍ଆଣ୍ଡଆର୍, ଏସ୍ଆଇପି	1519.120	8,310	586
ନବରଙ୍ଗପୁର	ଏଲଏଓ, ନବରଙ୍ଗପୁର	0.740	1	-
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	ଏଲଏଓ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	516.820	1,765	-
	ଏସ୍ଏଲଏଓ, ଟିବିଆର୍ଏଲ୍ପି, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	247.640	1,044	-
ମୋଟ		**3,072.088**	**14,563**	**786**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଏଲ୍ ଏଓ/ ଏସ୍ ଏଲ୍ ଏଓ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ନଥି)

ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ତ୍ରୁଟିଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି:

5.2.1 ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ନକରିବା

ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି 2006 ରେ ପ୍ରଭାବିତ[54] ପରିବାର ପାଇଁ ସୁବିଧା ନଥିବା ବେଳେ ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ 2013 ରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଭୟ ପ୍ରଭାବିତ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ନିମିତ୍ତ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2017) ଯେ, ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ଅନୁଯାୟୀ, ଗୋରୁଗାଈ କିମ୍ବା ଛୋଟ ଦୋକାନ ଥିବା ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରକୁ 25,000 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । କିନ୍ତୁ, ଏହା ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ[55], 2013 ର ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରକୁ ବାର୍ଷିକ ରୋଜଗାର ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନ ବାବଦକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ଥିବା ସୁବିଧା ଭଳି କୌଣସି ପ୍ରାପ୍ୟ ଘୋଷଣା କରିନଥିଲେ ।

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ/ ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ବାବଦରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ଥଇଥାନ ଯୋଜନାର ସାରାଂଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ ଯଦିଓ ଏହା ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 19(2) ଅନୁଯାୟୀ, ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି ନହେବା କିମ୍ବା ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି 2006 ର ସଂଶୋଧନ ନହେବା ହେତୁ, ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇନଥିଲେ ।

ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଏକ ଯୌଥ ଉଦ୍ୟୋଗ, ଲୁହରୀ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ନିମିତ୍ତ, ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ଅନୁଯାୟୀ 27.8356 ହେକ୍ଟର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ, ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଯୋଜନା ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ନଭେମ୍ବର 2021), ଯେଉଁଥିରେ ବାର୍ଷିକ ରୋଜଗାର ନିମିତ୍ତ 5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି ପାଇଁ 50,000 ଟଙ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ ।

14,563 ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜର 1,148 ପରିବାରକୁ ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି 2006 ଅଧିନରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଅବଶିଷ୍ଟ 13,415 ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର 737.82 କୋଟି ଟଙ୍କାର[56] ବାର୍ଷିକୀ/ ରୋଜଗାର ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ନିମିତ୍ତ ବାର୍ଷିକୀ/ ରୋଜଗାର ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଅନୁପାଳନ ହୋଇ ନଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, ଟିବିଆର୍‌ଏଲ୍‌ପିର ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏଓମାନେ ଏବଂ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ କହିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରକୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା । ପିଡି, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, କେଆଇପି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଏପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ମଗାଯିବ । ଏଲ୍‌ଏଓ, କେଉଁଝର ଏବଂ ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏଓ, ଡିବିଆର୍‌ଏଲ୍‌ପି କହିଥିଲେ ଯେ କୌଣସି ଜୀବିକା/ ବାସସ୍ଥାନ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ପୁନର୍ବସତି ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, ଯେହେତୁ ପୁନର୍ବସତି ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ବିଷୟ ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 31 ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏଏଲ୍‌ଏଓ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ଏଲ୍‌ଏଓ, ମୟୁରଭଞ୍ଜ, ଏଲ୍‌ଏଓ, ନବରଙ୍ଗପୁର ଏବଂ ପିଡି, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, ଏସ୍‌ଆଇପିଙ୍କ ଉତ୍ତର ହସ୍ତଗତ ହୋଇନଥିଲା (ଫେବୃଆରୀ 2024 ସୁଦ୍ଧା) ।

---

[54] ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ/ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଏବଂ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକରେ କେତେକ ସୁବିଧା ବ୍ୟତୀତ

[55] ଆର୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍‌ଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ଅନୁଯାୟୀ ବାର୍ଷିକ/ ରୋଜଗାର ପ୍ରତି ପରିବାର ପାଇଁ 5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଏକକାଳୀନ ପୁନର୍ବସତି ଅନୁଦାନ: ପରିବାର ପାଇଁ 50,000 ଟଙ୍କା

[56] 13,415 ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ପାଇଁ ପରିବାର ପ୍ରତି 5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହାରରେ ବାର୍ଷିକୀ/ ରୋଜଗାର ଏବଂ ପରିବାର ପ୍ରତି 0.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହାରରେ ପୁନର୍ବାସ ଅନୁଦାନ

5.2.2 ବିସ୍ଥାପିତ/ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ ଥିବା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ନକରିବା

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 38 ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତିପୂରଣ ଏବଂ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଦେୟ ପ୍ରଦାନକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କଲା ପରେ (ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମୋଦନର ତିନି ମାସ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଓ ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ପ୍ରାପ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ଅଂଶ) ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଜମି ଦଖଲ କରିବେ ।

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ:

- 2,208 ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ପାଇଁ 176.51 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପୁନର୍ବସତି ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି, ପିଡି, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ (1,321 ପରିବାର ପାଇଁ 135.97 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଓ ପିଡି, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, କେଆଇପି, କେଉଁଝର (887 ପରିବାର ପାଇଁ 40.54 କୋଟି ଟଙ୍କା) ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରଦାନ କରି ନଥିଲେ ।
- ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ପ୍ରଦାନ ନ କରିବାରୁ ହିତାଧିକାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଜମି ଖାଲି କରିନଥିଲେ ।
- କେଆଇପି, କେଉଁଝର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା ।

ପିଡି, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, ଏସ୍‌ଆଇପି କହିଥିଲେ ଯେ ବୟସ ପ୍ରମାଣ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଆବାସିକ ସ୍ଥିତିର ପ୍ରମାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ବୈଧ କାଗଜପତ୍ରର ଅନୁପଲବ୍ଧତା ହେତୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ପିଡି, ଆରଆଣ୍ଡଆର୍, ଏସ୍‌ଆଇପିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, ଯେହେତୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସର୍ଭେ ପରେ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଥାଶୀଘ୍ର ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ବିଷୟ ପିଡି ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍, କେଆଇପି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଥିଲେ ।

5.2.3 ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ ଥଇଥାନ ନକରିବା

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ଛଅଟି ନମୁନା ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରୁ ତିନୋଟିରେ 1963-64 ରୁ 2016-17 ମଧ୍ୟରେ **ସାରଣୀ 5.2** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 6,401.901 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ 2,390 ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ପୁନର୍ବାସ ଏବଂ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତେବେ, ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା, ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ଥଇଥାନ ହୋଇନଥିଲେ ।

ସାରଣୀ 5.2: ପ୍ରକଳ୍ପ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ଥଇଥାନ

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ଅଧିଗ୍ରହଣ ବର୍ଷ	ଅଧିଗ୍ରହଣ ଜମିର ପରିମାଣ (ଏକରରେ)	ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା
ଅଲ୍ଟ୍ରା ମେଗା ପାୱାର ପ୍ରକଳ୍ପ (ୟୁଏମ୍‌ପିପି), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	2014-15	2,731.431	1,958
ହିଣ୍ଡାଲ୍‌କୋ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍(ଏଚ୍‌ଆଇଏଲ୍), କୋରାପୁଟ ଦ୍ୱାରା ଆଦିତ୍ୟ ଆଲୁମିନିୟମ ରିଫାଇନାରୀ କାରଖାନା	2007-08	431.340	122
ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଏରୋନେଟିକ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍, କୋରାପୁଟ(ଏଚ୍‌ଏଏଲ୍)	1963-64	3,121.150	75
ବେଦାନ୍ତ ଆଲୁମିନିୟମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏଚ୍‌ଏଏଲ୍), କଳାହାଣ୍ଡି	ନଭେମ୍ବର 2016 ରୁ ଫେବୃଆରୀ 2017	117.980	235
ମୋଟ		**6,401.901**	**2,390**

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଏଲ୍‌ଏଓ/ ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏଓର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ନଥି)

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ:

- ୟୁଏମ୍‌ପିପି, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପୁନର୍ବାସ ଓ ଥଇଥାନ ନିମିତ୍ତ ଜମି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନହେବା ଫଳରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା । ଯେହେତୁ 2014-15 ଠାରୁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଆୟର ଉତ୍ସ ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ସେମାନେ କୌଣସି ଆୟ/ ଜୀବିକା ବିନା ସେମାନଙ୍କ ଘରେ ରହିଥିଲେ ।

  ଉତ୍ତରରେ, ଏଲ୍‌ଏଓ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରଭାବିତ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯିବ ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

- ଏଚ୍‌ଆଇଏଲ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ 122 ପରିବାର, ନିଜ ଘରୁ ବିସ୍ଥାପିତ ହେବା ପରେ ସରକାରୀ ଜମିରେ ରହି ଆସୁଥିଲେ । ଯଦିଓ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ କଲୋନୀ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆଇଡ଼ିସିଓ ସପକ୍ଷରେ ବିରିଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ 34.72 ଏକର ଜମି ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିଲା (ଫେବୃଆରୀ 2008), ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ତାହା ନିର୍ମାଣ ହୋଇନଥିଲା ।

  ଏଲ୍‌ଏଓ, କୋରାପୁଟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ, ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୁକ୍ତ ଥଇଥାନ ପାଇଁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ କଲୋନୀ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଆଇଡିସିଓକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

- ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ପାଇଁ ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଜାନୁଆରୀ 2014) ଅନୁଯାୟୀ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏଚ୍‌ଏଏଲ୍ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା 4.94 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ 82 ଟି ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2015) । ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନେ ଏଚ୍‌ଏଏଲ୍‌ରେ ସ୍ଥାୟୀ ଚାକିରି ଦାବି କରି ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ କଲୋନୀକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ପାଇଁ ଆସିନଥିଲେ । ଅଡିଟ୍ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଏଲ୍‌ଏଓଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନର ବସ୍ତୁଗତ ଯାଞ୍ଚରୁ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022) ଜଣାଗଲା ଯେ, ଘରଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ଫଟୋଗ୍ରାଫରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ପରି ଭଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ବୁଦା ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇ ଅବ୍ୟବହୃତ ରହିଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ଘରର କବାଟ ଓ ଝରକା, ସାନିଟାରୀ ଫିଟିଙ୍ଗ୍ ଏବଂ ଛାତ ଉପରେ ସ୍ଥାପିତ ପାଣି ଟାଙ୍କି ଚୋରି ହୋଇଥିଲା ।

ଚିତ୍ର 5.1: ମୋହନପଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ନିର୍ମିତ ବାସଗୃହ, ଭଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ, ଅବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ, ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପୂର୍ବରୁ, ବିସ୍ଥାପିତ ହେବାକୁ ଥିବା ପରିବାରର ସମ୍ମତି ଅଣାଯାଇ ନଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଏହି ଘରଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରଭାବୀ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇନଥିଲା ।

ଏଚ୍ଏଏଲ୍ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ଏଲ୍ଏଓ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ ଯେ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନେ ଏଚ୍ଏଏଲ୍‌ରେ ସ୍ଥାୟୀ ଚାକିରି ଦାବି କରି ନୂତନ କଲୋନୀକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହେବାକୁ ମନା କରିଥିଲେ, ଯାହା ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଅଧୀନରେ ନଥିଲା । ଏଲ୍ଏଓ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ବାସଗୃହର ବ୍ୟବହାର ନହେବା କାରଣରୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା, ଯାହା ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଘରଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ ବୋଲି ଏଲ୍ଏଓ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଥିଲେ ।

- ଭିଏଏଲ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ତିନୋଟି ଗ୍ରାମର 235 ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ, 209 ପରିବାର ପାଇଁ 21.61 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ଭବାନୀପାଟଣା, ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଭେମ୍ବର 2022 ରେ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ତାହା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ମିତ 219 ଘର ମଧ୍ୟରୁ 127 ଟି ଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, ଅବଶିଷ୍ଟ 92 ଟି ଘର ଖାଲି ପଡ଼ିଥିଲା ।

  ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ଥଇଥାନରେ ବିଳମ୍ବ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏଲ୍ଏଓ, କଳାହାଣ୍ଡି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ ।

5.2.4 ସରକାରୀ ଜମିରେ ବାସ କରୁଥିବା ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରକୁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ନକରିବା

ଓଆର୍ଆର୍‌ପି, 2006 ର ଧାରା 9 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଜବର ଦଖଲକାରୀ ପରିବାର ମଧ୍ୟ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ପାଇବାକୁ ହକ୍‌ଦାର । ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ କମିଶନର ଆର୍ଆଣ୍ଡଆର୍, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ସରକାରୀ ଜମିରେ ବାସ କରୁଥିବା ଆଠଟି ଗୃହହୀନ ପରିବାର ପାଇଁ 64.40 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ପୁନର୍ବାସ ସହାୟତା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଆର୍ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍ଏଆର୍ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 19 ଘୋଷଣାରେ (ମଇ 2021) ସେମାନଙ୍କ ନାମ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଜମି ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ଉକ୍ତ ଜମିକୁ ଫେବୃଆରୀ 2022 ରୁ ଅକ୍ତିଆରକୁ ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ଆଠ ପରିବାର ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ, ନଭେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ଏସ୍ଏଲ୍ଏଓ ଆର୍ଆର୍ଓ, ଟିଏମ୍ଆଇପି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତାର ଶୀଘ୍ର ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଏହି ମାମଲା ଜମି ଆବଶ୍ୟକ କାରୀ ସଂସ୍ଥା ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗକୁ ପଠାଯିବ । କିନ୍ତୁ, ବାସ୍ତବତା ହେଲା, ଅଧିନିୟମର ଧାରାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି, ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବରୁ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ ।

5.2.5 ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନରେ ସ୍ୱଳ୍ପତା

ଓଆର୍ଆର୍‌ପି 2006 ର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତି ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ପାଇକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚକାଙ୍କ ଆଧାରରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନ ସଂଶୋଧନ କରାଯିବ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ପୁନର୍ବାସ ଅନୁଦାନର ସପ୍ତମ ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ ସଂଶୋଧନ (25 ମଇ 2021) କରିଥିଲେ, ଯାହା 1 ଅପ୍ରେଲ 2020 ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବଧି ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ 1,915 ପରିବାରକୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାରରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପୁନର୍ବାସ ଓ ଥଇଥାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ଯାହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ **ସାରଣୀ 5.3** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 5.3: ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଦେୟ

ପ୍ରକଳ୍ପ	ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ସଂଖ୍ୟା	ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆକଳନ ମଞ୍ଜୁର ତାରିଖ	ଅନୁମୋଦିତ ରାଶି	ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାର ଅନୁଯାୟୀ ଦେୟ ପରିମାଣ	ସ୍ୱଳ୍ପ ଦେୟ
			(କୋଟି ଟଙ୍କାରେ)		
ଟିଏମ୍ଆଇପି, କୋରାପୁଟ	117	ମାର୍ଚ୍ଚ 2021	9.57	10.25	0.68

ପ୍ରକଳ୍ପ	ପ୍ରଭାବିତ/ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ସଂଖ୍ୟା	ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆକଳନ ମଞ୍ଜୁର ତାରିଖ	ଅନୁମୋଦିତ ରାଶି	ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାର ଅନୁଯାୟୀ ଦେୟ ପରିମାଣ	ସ୍ୱଳ୍ପ ଦେୟ
			(କୋଟି ଟଙ୍କାରେ)		
ଏସ୍ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ	525[57]	ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022	40.52	42.96	2.44
କେଆଇପି, କେଉଁଝର	1,273[58]	ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ରୁ ଜୁନ୍ 2022	101.30	108.46	7.16
ମୋଟ	**1,915**		**151.39**	**161.67**	**10.28**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ଏଲ୍ଓ/ ଏସ୍ଏଲ୍ଏଓ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ରେକର୍ଡ)

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ:

- ଟିଏମ୍ଆଇପି, କୋରାପୁଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନକୁ ଅପ୍ରେଲ 2014 ଠାରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2016 ଅବଧିରେ (ଚତୁର୍ଥ ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ ସଂଶୋଧନ) ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହାର ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା ।

- ଏସ୍ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଏବଂ କେଆଇପି, କେଉଁଝର କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଅପ୍ରେଲ 2018 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 (ଷଷ୍ଠ ଦ୍ୱିବର୍ଷୀୟ ସଂଶୋଧନ) ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହାର ଅନୁଯାୟୀ ପୁନର୍ବାସ ଏବଂ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନ ଆକଳନକୁ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା ।

- ଯଦିଓ ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ପୁନର୍ବାସ ଏବଂ ଥଇଥାନ ଅନୁଦାନ ସମାନ ଅବଧିରେ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା, ସମସ୍ତ ତିନୋଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆକଳନର ଆଧାର ଭିନ୍ନ ଥିଲା । ଏହା ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଅନୁଦାନର ଆକଳନ ପାଇଁ କୌଣସି ସମାନ ଆଧାର ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଗଣନାରେ ସମାନତାର ଅଭାବ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆର୍ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ଏହି ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆକଳନକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ ।

- ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, 01 ଅପ୍ରେଲ 2020 ଠାରୁ ପିଛିଲା ଭାବରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ଥଇଥାନ ହାରର ବର୍ଦ୍ଧିତ ସଂଶୋଧନ (ମଇ 2021) ସତ୍ତ୍ୱେ ଅନୁମୋଦିତ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆକଳନ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନର ମଞ୍ଜୁର ସମୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ହାର ଅନୁଯାୟୀ ସଂଶୋଧନ ନହେବା କାରଣରୁ ଏହି 1,915 ଯୋଗ୍ୟ ପରିବାରକୁ 10.28 କୋଟି ଟଙ୍କା କମ୍ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ ଯଥା, ପିଡି, ଆର୍ଏବଂଆର୍, କେଆଇପି ଦ୍ୱାରା ବିରିକାଲା ଗ୍ରାମର ଦୁଇଟି ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ପାଇଁ ଚତୁର୍ଥ ଦ୍ୱିବର୍ଷୀୟ ସଂଶୋଧନ ଆଧାରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ (ଜାନୁଆରୀ 2017) 13.12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅନୁଦାନକୁ ସପ୍ତମ ଦ୍ୱିବର୍ଷୀୟ ସଂଶୋଧନ ଅନୁଯାୟୀ 14.05 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାକୁ ସଂଶୋଧନ (ଡିସେମ୍ବର 2021) କରାଯାଇଥିଲା ।

ପିଡି, ଆର୍ଏବଂଆର୍, ଏସ୍ଆଇପି ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ସପ୍ତମ ଦ୍ୱିବର୍ଷୀୟ ସଂଶୋଧନ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ସଂଶୋଧିତ ହାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ମଞ୍ଜୁର ଏବଂ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କୁ ଦାଖଲ କରାଯିବ । ପିଡି, ଆର୍ଏବଂଆର୍, କେଆଇପି ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ମଗାଯିବ ଏବଂ ପ୍ରଭାବିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସହାୟତା ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଏକ ସଂଶୋଧିତ ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ସ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ । ଏସ୍ଏଲ୍ଏ ଏବଂ ଆରଆରଓ, ଟିଏମ୍ଆଇପି ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ ପୁନର୍ବାସ ଏବଂ ପୁନଃଥଇଥାନ ଆକଳନ ସପ୍ତମ ଦ୍ୱିବର୍ଷୀୟ ସଂଶୋଧନ ବିଷୟରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଜଳ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିବାରୁ ସେପରି ସଂଶୋଧିତ ହାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲା

57 ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ 325 ପରିବାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ

58 2004-05 ଠାରୁ 2010-11 ମଧ୍ୟରେ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ 13 ଟି ଗ୍ରାମରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ/ ଛାଡ଼ିଦିଆଯାଇଥିବା ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ଠାରୁ ଜୁନ୍ 2022 ମଧ୍ୟରେ ଅନୁମୋଦିତ ଥଇଥାନ ଓ ପୁନର୍ବାସ ସହାୟତା

ନାହିଁ । ଆକଳନ ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ରେ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସଂଶୋଧନ ପିଛିଲା ଭାବରେ 01 ଅପ୍ରେଲ 2020 ଠାରୁ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ହେତୁ, ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ।

ସୁପାରିଶ 5.1: ଆରଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଆର୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର ପାଇଁ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ ସୁବିଧା କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ ଠାରୁ ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

5.2.6 ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜମିର ଅଧିକାରର ରେକର୍ଡ ସଂଶୋଧନ ନହେବା

ଓଆର୍‌ଆର୍‌ପି, 2006 ର ଧାରା 7 (viii) ଅନୁଯାୟୀ ବିସ୍ଥାପିତଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜମି ଏବଂ ଘର ଗୁଡ଼ିକର ଆର୍‌ଓଆର୍[59] ସେମାନଙ୍କୁ ପୁନର୍ବସତି ସ୍ଥଳରେ ପୁନସ୍ଥାପିତ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଜାରୀ (ଜୁନ୍ 2011) ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପ୍ଲଟ ନମ୍ବର ସହିତ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍) କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବେ, ଯିଏ ଏହାକୁ ଅନୁମୋଦିତ କରିବେ ଏବଂ ତହସିଲଦାରଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରିବେ । ଏହା ପରେ ତହସିଲଦାର ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଆର୍‌ଓଆର୍ ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପର[60] ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2014-15 ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ କଲୋନୀରେ ପୁନଃଥଇଥାନ କରାଯାଇଥିବା 640 ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଙ୍କୁ ଆର୍‌ଓଆର୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା । ଉତ୍ତରରେ, ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏ ଏବଂ ଆର୍‌ଆର୍‌ଓ, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି ଏବଂ ପିଡିଆର୍ ଏବଂ ଆର୍‌କେଆଇପି ସଂପୃକ୍ତ ତହସିଲଦାରଙ୍କ ସହ ବିଚାର ବିମର୍ଷ କରି ଏହାର ସମାଧାନ କରାଯିବ ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ଏଲ୍‌ଏଓ, କଳାହାଣ୍ଡି କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଇନଥିଲେ ।

5.2.7 ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃଥଇଥାନ କଲୋନୀରେ ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି, ସୁବିଧା ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପସ୍ଥିତି

ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗର ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା (ଜୁନ୍ 2011) ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 4 ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ, ପୁନସ୍ଥାପିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିର୍ମିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି, ନର୍ସରୀ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ସମାଧି/ ଅନ୍ତିମ ସଂସ୍କାର ସ୍ଥଳ, ଖେଳ ପଡ଼ିଆ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅତିକମରେ 15 ବର୍ଷ କିମ୍ବା ଏକ ସରକାରୀ ବିଭାଗ/ ସଂସ୍ଥା/ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରାଯିବ । ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଅନ୍ୟ ସଂସ୍ଥାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସେମାନଙ୍କ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଏଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିନିୟମର ତୃତୀୟ ସୂଚୀରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ଓ ରାସ୍ତା ଜଳ ନିଷ୍କାସନ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଇତ୍ୟାଦି[61] ଭଳି ମୌଳିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିନିୟମରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଷୟକୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୃତ ଉପଲବ୍ଧତା ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ଅଡିଟ୍ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ଅକ୍ଟୋବରରୁ ଡିସେମ୍ବର 2022 ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚଟି ପ୍ରକଳ୍ପର[62] 17 ଟି ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀରେ

---

[59] ଏକ ଆଇନଗତ ଦଲିଲ, ଯେଉଁଥିରେ ଜମିର ମାଲିକାନା, ଖାତା ନମ୍ବର, ପ୍ଲଟ୍ ନମ୍ବର, ପରିମାଣ, ଜମିର ବର୍ଗ ଏବଂ ଜମି ପାଇଁ ଦେୟ/ ଭଡ଼ା/ ଜଳ ଦେୟ ଧାର କରିଥାଏ

[60] ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ: 470; କାନପୁର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ: 47; ବେଦାନ୍ତ ଆଲୁମିନିୟମ ଲିମିଟେଡ୍: 123

[61] ରାସ୍ତା, ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପାନୀୟ ଜଳ ସୁବିଧା, ଚରିବା ଜମି, ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟ ଦୋକାନ, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଘର, ଡାକଘର, ମୌଳିକ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା, ପରିବହନ ସୁବିଧା, ସମାଧି ସ୍ଥଳ, ଖେଳ ପଡ଼ିଆ, ବିଦ୍ୟୁତ୍, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ର, ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର, ଗୋଷ୍ଠୀ କେନ୍ଦ୍ର, ପୂଜା ସ୍ଥଳ, ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସା କେନ୍ଦ୍ର ଇତ୍ୟାଦି

[62] ଟିଏମ୍‌ଆଇପି: କୋରିପୁଟ, ମଲିକର୍ଚ୍ଚି, ବିଷପାଣି, କେନ୍ଦାର, ମଝିପଦର VII, ବିରଫୁଲଗୁମା, ଡାକରା ଏବଂ ମଝିପଦର, ଏନ୍‌ଟିପିସି: ଦର୍ଲିପାଲି; କେଆଇପି: ଅଙ୍ଗୁଲିଆ, ବାସୁଦେବପୁର, ବିରିକଳା ଏବଂ ଧୋବୁବେଢ଼ା; ଏସ୍‌ଆଇପି: ବିଜୟ କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର (ବିକେସି) ପୁର, ରଙ୍ଗମାଟିଆ ଏବଂ ସୁନାପୋଷୀ; ଭିଏଲ୍ କଳାହାଣ୍ଡି: ରେଙ୍ଗୋପଲି, ବନ୍ଧଗୁଡ଼ା, କୋଠଦୁଆର (ଆର୍‌ବିକେ)

112 ହିତାଧିକାରୀ ପରିବାର ଉପରେ ସର୍ଭେ କରିଥିଲେ । ସର୍ବେକ୍ଷଣର ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକର ଏକ ସାରାଂଶ **ସାରଣୀ 5.4** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 5.4: ଆର୍ ଏବଂଆର୍ କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧାର ଉପଲବ୍ଧ

ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀରେ ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧା	ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ ନଥିବା କଲୋନୀ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧା ଅଭାବ ଥିବା କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକର ନାମ	ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା/ ନାମ ଯେଉଁଠାରେ ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ କିନ୍ତୁ ଭଗ୍ନ/ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା
ସବୁ ଦିନିଆ ରାସ୍ତା	3	1. ଧୋବୁଲବେଡ଼ା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 2. ରଙ୍ଗମାଟିଆ, 3. ସୁନାପୋଖରୀ, ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ	1. ମଝିପଦର, 2. ମଲିକର୍ଚି, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ
ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ସୁବିଧା	8	1. ଧୋବୁଲବେଡ଼ା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 2. ରଙ୍ଗମାଟିଆ, 3. ସୁନାପୋଖରୀ, 4. ବିକେସି, ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ 5. ଦାକରା, 6. ବୋରିପୁଟ, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ 7. ଆର୍‌ବିକେ, ଭିଏଲ୍, କଳାହାଣ୍ଡି 8. ଦର୍ଲିପଲି, ଏନ୍‌ଟିପିସି, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	1. ମଝିପଦର, 2. ମଲିକର୍ଚି, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ
ପାନୀୟ ଜଳ ସୁବିଧା/ ପାଇପ ଜଳ ଯୋଗାଣ	4	1. ମଝିପଦର, 2. ଦାକରା, 3. ବିଷପାଣି, 4. ବିଫୁଲଗୁମା, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ	1. ଅଙ୍ଗୁଲିଆ, 2. ବାସୁଦେବପୁର, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 3. ମଝିପଦର, 4. ମଲିକର୍ଚି, 5. କେନ୍ଦର, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ
ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ	5	1. ଅଙ୍ଗୁଲିଆ, 2. ଧୋବୁଲବେଡ଼ା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 3. ସୁନାପୋଖରୀ, ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ 4. ମଝିପଦର-VII ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ 5. ଆର୍‌ବିକେ, ଭିଏଲ୍, କଳାହାଣ୍ଡି	1. ବିରିକେଲା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 2. ମଲିକର୍ଚି, 3. ବୋରିପୁଟ, 4. ବିଷପାଣି, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶୌଚାଳୟ ସୁବିଧା	13	1. ଅଙ୍ଗୁଲିଆ, 2. ବିରିକେଲା, 3. ଧୋବୁଲବେଡ଼ା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 4. ରଙ୍ଗମାଟିଆ, 5. ସୁନାପୋଖରୀ, ଏସ୍‌ଆଇପି, ମୟୁରଭଞ୍ଜ 6. ମଝିପଦର, 7. ମଲିକର୍ଚି, 8. ଦକରା, 9. ବୋରିପୁଟ, 10. ବିଷପାଣି, 11. ବିଫୁଲଗୁମା, 12. କେନ୍ଦର, 13. ମଝିପଦର-VII ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ	-
ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ର	3	1. ବିରିକେଲା, କେଆଇପି, କେଉଁଝର 2. ବିଷପାଣି, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ 3. ଆର୍‌ବିକେ, ଭିଏଲ୍, କଳାହାଣ୍ଡି	-

ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀରେ ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧା	ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ ନଥିବା କଲୋନୀ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ଏବଂ ମୌଳିକ ସୁବିଧା ଅଭାବ ଥିବା କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକର ନାମ	ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା/ ନାମ ଯେଉଁଠାରେ ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ କିନ୍ତୁ ଭଗ୍ନ/ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା
ସର୍ବସାଧାରଣ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା	0	-	1. ଦକରା, 2. ବୋରିପୁଟ, 3. ବିଷପାଣି, 4. ବିଫୁଲଗୁମା, 5. ମଝିପଦର, 6. ମଲିକର୍ଛି, ଟିଏମ୍‌ଆଇପି, କୋରାପୁଟ 7. ଦର୍ଲିପାଲି, ଏନ୍‌ଟିପିସି, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ଏଲ୍‌ଏଓ/ ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏଓ ର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ ଏବଂ ଆର୍‌ଏବଂଆର୍ କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକର ମିଳିତ ହିତାଧିକାରୀ ସର୍ଭେ)

ଚିତ୍ର 5.2 : କାନପୁର ଜଳ ସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ କେଉଁଝର ସମ୍ପର୍କିତ ଆଙ୍ଗୁଲିଆ ଆର୍‌ଏବଂଆର୍ କଲୋନୀରେ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ କୋଠା

ଚିତ୍ର 5.3: ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମ୍ପର୍କିତ ରଙ୍ଗମାଟିଆ ଆର୍‌ଏବଂଆର୍ କଲୋନୀରେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ପାଇପ୍ ଜଳ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଆଙ୍ଗୁଲିଆ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ 2016 ଠାରୁ କଲୋନୀରେ ପୁନଃଥଇଥାନ କରାଯାଇଛି ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀରେ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ତଥା ମୌଳିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ସୁପାରିଶ 5.2: ଆର୍‌ଏଫ୍‌ସିଟିଏଲ୍‌ଆର୍‌ଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2013 ର ଧାରା 32 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ମୌଳିକ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକୁ ଆର୍‌ଆଣ୍ଡଆର୍ କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକରେ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।